

CUPRINSUL:

Cuvântul nostru	::
Ceva despre societăți în genere	::
și despre cele studențești	::
indeosebi, de Dr. Ivan Urban Jarnik.	
Momente din istoria pământului, de F. S.	
Tinerimea franceză, de Oscar A. H. Schmitz.	
Umbra fără pace, de Lancèor Marlowe.	
Prin munți, de I. P.	
Scrisoare din București, Cor.	
Gronică. — Bibliografie. — Poșta redacției.	

NOI

Organul Studențimii Române.

◇◇◇

REVISTĂ Social - Culturală Ilustrată.

Nr. 6.

Apare sub îngrijirea unui
comitet de redacție.

Director-Girant:

Dr. Eugen Bianu.

◇◇◇

Redacția și Administrația
Cluj-Kolozsvár.

Strada: Unió Nr. 13.

Telefon nr. 470.

COSTUL ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungaria	. 6 cor. anual
„ „	. 3 „ jum. an
România și Străinătate	. 10 „ anual

NOI

ORGANUL STUDENȚIMII ROMÂNE

ANUL I.

NOIEMBRIE 1913.

NR. 6.

Cuvântul nostru.

Se împlinește o jumătate de an, de când a apărut cel dintâi număr al revistei noastre.

Cred că e potrivit, ca azi, după această jumătate de an, când cunoaștem cele ce s'au spus, și cele ce trebuiau să se spună — despre această revistă, să tragem concluziile de lipsă pentru noi, să mai stăm puțin de vorbă în chestiunea aceasta.

Când am pornit revista, ni-am dat bine seama și de greutățile, ce ne așteptau și de responsabilitatea cea mare, la care ne obliga o astfel de acțiune.

Dar nici atunci, când am început, nici astăzi, când am făcut o părțică din lunga cale ce ne stă înainte, n'am stat un singur moment la îndoială, de a lua, sau nu, *toată responsabilitatea acțiunii noastre*. Și iarăși! Nici atunci nici acum nu ne gândim să negăm dreptul de critică și de controlă, care-i aparține în mod natural opiniei publice și presei noastre. Din contră: *primim cu bucurie orice critică sinceră și binevoitoare*, dela ori și cine ar veni aceasta; cu atât mai bucuros, cu cât știm, *că o astfel de critică*, numai bine ne poate face.

Căci un lucru dorim să se știe: revista n'a fost produsul spontan al unor ambiții ușoare, sau al unui entuziasm de ocazie, ci a fost rezultatul unei imperioase necesități, de care trebuie să ținem cont în lupta noastră de organizare și emancipare. Necesitatea aceasta a eșit la iveală, din discuțiile îndelungate, cari au precedat împlinirea ei și la cari, mai ales în cei doi-trei ani din urmă, a participat aproape întreaga

studentime română. Aceasta a fost convingerea tinerimei academice atunci când s'a hotărât în principiu: înființarea revistei studentești; se poate ceva mai natural, mai consecvent, ca astăzi să n'avem decât aceeași convingere?

Odată accentuată această necesitate, nu ne rămânea altceva, decât să lucrăm pentruca ideia aceasta să prindă rădăcini cât mai puternice, pregătindu-i un teren favorabil atât în cercurile largi ale publicului mare, la al cărui sprijin eram necondiționat avizați, cât și în masele studentimei române de pretutindenea.

Cu intenția aceasta am întreprins o acțiune de pregătire, de propagandă, lansând **apelul** nostru, pe care l-am trimis în toate părțile, mai ales tinerimei academice, care era vizată și dela sentimentele căreia atârna reușita sau nereușita întreprinderii noastre.

În apel era precizat tot, ce putea arunca o lumină asupra chestiunii: necesitatea, rolul, direcția, condițiile și cadrele între cari avea să apară și să se mențină revista. Mai târziu acțiunea aceasta a luat un caracter și mai general: în presă; iar peste vară cu graiul viu al studenților și prin listele de abonament.

Și am fost norocoși: *ideia* a fost întâmpinată pretutindeni cu bucurie și însuflețire; lucru de altfel foarte firesc, având în vedere că realizarea acestei idei a preocupat întotdeauna sufletul generațiilor tinere de pe vremuri.

Mulțimea epistolelor și telegramelor de felicitare, trimise atât de singuratici,

cât mai cu seamă de corporațiunile studentești, cereau unanim și hotărît: înființarea revistei.

Dar de ce n'am fi sinceri? nu ni-au lipsit nici câteva șubrede păreri de des- aprobare, cari cereau să nu începem nimic: »timpul încă nu e binevenit, e prematură o acțiune a tinerimei în această direcție«. Unul a mers mai departe, discutând direct dreptul de a avea o revistă, sub cuvânt, că acțiunea dezvoltată până aci, de tinerimea academică, nu o îndreptătea la un astfel de titlu.

Faptul era foarte caracteristic: putea să ne lipsească chiar nouă *tipul moderatului nostru*, când viața publică mare, își avea *pleiada sa de moderați*??

Păreri de natura acesteia, se'nțelege, nu puteau fi luate în serios, lipsindu-le simțul critic al realității. Căci o acțiune înafară de salele școalei a făcut tinerimea aproape întotdeauna și în tot locul, parte cu scopul de a se educa pe sine, parte pentru a contribui și ea la munca generală de regenerare a masselor inculte ale poporului.

O vedem aceasta muncă la »România Jună« ca și la Petru Maior, în Cluj ca și *aiurea* ca să nu mai amintim teologiile noastre și alte școale superioare streine, în preajma cărora răsună graiul românesc al unui student. Iar dacă activitatea aceasta nu și-a adus roadele așteptate, în proporție cu energia desfășurată, cauza o găsim în lipsa unui sistem, a unei unități de acțiune, dar mai ales în lipsa unui simț critic: lipsă, pe care o observăm aproape întotdeauna în mijlocul acestor preocupări și care ne zădărnicește, ne paralizează orice tendință de înaintare. Auzi pe mulți: »apoi dacă luăm în conziderare *situația specifică* a studentului român, mai ales în Ungaria, e *natural* să fie așa«. E natural sau nenatural, puțin ne interesează, dar e vorba că-i un rău, care ne stânjenește și care trebuie curmat.

Tocmai pentru sanarea acestui rău, pe lângă multe altele era menită revista noastră, care avea să fie a tuturor; căreia îi revenea dreptul de controlă în toate acțiunile și manifestațiunile vieții

studentești, plantând și cultivând în noi spiritul acțiunii serioase.

Dar apoi conștiința inferiorității noastre față de studentimea altor neamuri? nu ne apasă și nu ne umilește această conștiință stârnind în sufletul nostru dorul de a ne ridica și înălța la un nivel cultural-moral, demn de o generație cu aspirații de cultură??

Iar înălța, emancipa — o știm bine — nu ne puteam și nu ne putem decât *prin noi înșine*, alții având nu grija aceasta, ci grija de a creia pe seama noastră anumite împrejurări, grație cărora orice cale luminoasă, care duce la un scop cinstit și curat, ni-e închisă astăzi.

De-o parte ne apasă șovinismul cel mai ultraist de sub soare, trezind în noi revolta și reacția cea mai îndreptățită; de altă parte stă ceata întunecată a acelor nenorociți, cari deslipiți în mod fatal de noi și trecuți într'altă tabără, ne aruncă de-acolo, la orice ocazie binevenită, prisosul inzultelor și înjurăturilor lor: *inconștienți*, dar cu aceeași brutalitate ca tovarășii lor *conștienți* de aceasta.

Putea să nu ne doară, puteam ră-mânea impasibili în fața acestui trist fenomen de demolare: cel mai monstruos din câte le-a putut creia vreodată un medievalism barbar, adăpostit sub haina cea mai modernă a civilizației.

Nu ne îndreptățesc toate aceste, sau și numai una, din toate aceste conziderații, să rupem cu un *trecut*, care *la noi și atunci constituie o tradiție*, când contribuie direct la ruina noastră etnică?

În fața acestor dureroase constatări, o singură deviză ni-se impunea: o acțiune cât mai urgentă și mai energică de salvare, de întărire; *o acțiune generală, la care fiecare student conștiu de sine se contribuie* — iar o astfel de acțiune numai în cadrele unei reviste se putea realiza. Ne trebuie deci revista, fiindcă suntem împrăștiati și desorganizați; inferiori și rămași înapoi ca și straturile poporului nostru. Ne trebuie revista, fiindcă ne lipsește în mare parte con-

știința națională, fără de care ne pierdem, ne amalgamizăm cu masele ce ne înconjoară, neavând îndeostulă putere de a rezista. Procesul acesta de pierdere, de discompunere al forței noastre, se petrece zilnic sub ochii noștri, iar noi îndurerați, dar neputincioși privim acest martiraj. Iată de ce ne trebuia revista, iată rațiunea ei de a fi.

*

Și-am înființat-o! cu gândurile cele mai luminoase, cu cele mai frumoase speranțe; am pornit-o, legându-ne de ea cu tot sufletul nostru. Succesul ni-era asigurat, viitorul ne surideă.

Torentul de entuziasm, cu care tinerimea salutase pornirea noastră, însuflețirea caldă, cu care știuse, la timpul său, să manifesteze așa de frumos *pentru ideie*, nu era oare garanța cea mai sigură pentru noi, că lupta ce avea să se desfășoare în jurul acestui drapel, va fi încununată cu lauri?! Și nu însemna deja faptul acesta o semivictorie: tinerimea răspunsese cu demnitate chemării noastre. Ce ne trebuia mai mult?! Nu ne rămânea decât ca noi, cei cari inauguraserăm acțiunea să pornim înainte, să ne facem datorița cu conștiință: ceilalți — de sine înțelese, — încă aveau să și-o facă pe a lor.

Și-am pornit înainte cu îndrăsneala, pe care ni-o împrumutăm simțul siguranței noastre, cu conștiința că înapoia noastră urmează falanga impenetrabilă a tovarășilor:

Cu sufletul plin de-o adâncă fericire, vedeam împletindu-se fir cu fir: visul nostru de aur: o tinerime înche-gată, solidară și la culmea chemării sale.

Dar vai: ce ironie amară!! Ce repede ni s'a sfărâmat și acest vis, ce repede a trebuit să revenim la o realitate, pe care n'am așteptat-o. Căci în drumul nostru am privit numai înainte, nu ne-am uitat nici în jur, nici înapoi, să vedem cine ne urmează, cine ne însoțește. Și azi, după o jumătate de an a trebuit să ne oprim pe loc, oboșiți și uluiți: nu atât de greutățile muncii, cât mai ales de conștiința unei

situații dispărate. În jurul, în urma noastră, tăcere, pustiu! Unde ne sunt tovarășii, luptătorii cei aprigi?? Au dispărut ca prin farmec! Nici un glas de încurajare nu răspunde chemării noastre de ajutor.

Doar hohotul strident, sarcastic al dușmanilor mai răsună ca o batjocură a neputinței, a lașității noastre: munca lor obișnuită de distrugere, e de prisos de astădată, *a înlocuit-o slăbănogia noastră*.

Iar ca o ironizare a fanfaronadei noastre, undeva, departe se pierdeau ultimele nuanțe ale unui echou, furtunos acum șase luni; nuanțe cari spuneau, că da, au fost odată ostași pe-aici.

Iată câtă dreptate a avut acel glas fatal, cobitor, care ne spunea: n'aveți dreptul și nu veți fi în stare să vă ridicați din întunerecul, din pulberea în care ați zăcut până acum!

Așadar asta ne-era însuflețirea și dorul de muncă; *acesta idealul?! Ce trist! ce dureros!*

Dar fraților!! Nu simțiți voi toată rușinea acestei situații, toată lașitatea și ridicolul ei?? Unde ni-e mândria, demnitatea națională, cu care ne place să ne fălim atâta, în fața lumii? Unde ni-e sufletul nostru tineresc? Sau a pierit acest suflet, nu mai e duh de viață în noi?!

Dar atunci ce căutăm noi printre cei vii? sau venim să ironizăm, să parodiem numai, virtuțile unei vrednice generații de înaintași: a acelei generații, care a știut să se jertfească și cu trupul și cu sufletul, pentru un ideal; câtă vreme noi cei de azi, suntem incapabili de orice jertfă?!

Și tocmai azi venim să arătăm lumii această parodie, când ar trebui să străjuim mai ageri, mai deștepti, ca oricând? Cu ce vom stă noi în fața viitorului și peste tot în ce formă vom servi noi de exemplu generațiilor cari vor urma?

Sau ne credem datori, să manifestăm numai, cu un entuziasm fățarnic, pentru ideie, iar când e vorba să traducem ideia în fapte, cari cer jertfe

și încordări, atunci ne speriem de cea dintâi greutate care se ivește, ne retragem înspăimântați, uitând și promisiuni și datorințe?!

Sântem noi niște fanfaroni goli, fără suflet și fără idei, mari de gură dar slabi de ispravă?! *Fi-vom noi și tocmai noi: o a doua »ligă a tinerimei«*, mai clasică, decât cea dintâi?!

Să ne ferească sfântul!

Noi credem, fraților, că nu suntem și dorim împreună cu voi să nu devenim aceasta. Dar atunci să grăbim fraților, acolo, unde ni-e datorința să fim!

Iar datorința noastră cea mai naturală e: să fim cei dintâi, și cei mai viguroși ostași ai neamului nostru, cu atât mai vârtos, că odată am primit de bună voie și cu plăcere această sarcină. Căci putem noi purta cu niște o conștiință grea, care ne apasă sufletul? conștiința inferiorității noastre, atât de accentuată, față de păturile studentești ale altor neamuri; căci câtă vreme acelea au o chemare, *însamnă ceva, în în viața neamului lor, noi nu însemnăm nimica, noi nu ne cunoaștem chemarea noastră.*

Mulți, cei mai mulți aruncă vina acestei inferiorități în spatele împrejurărilor, între cari trăim. Dar putem noi arunca toată vina în spatele altora? Nu purtăm oare o bună parte din ea și noi?!

E drept, că împrejurările ne sunt nefavorabile, dușmănoase emancipării noastre, dar nu ni stă în putere să ne facem noi altele mai favorabile? E drept, că noi n'avem o universitate în monarhia această, unde să ne putem cultiva și desvolta liber, care să ne fie facla luminătoare și dătătoare de viață? Este însă împrejurarea aceasta atât de disperată!

Dar dacă împrejurările nu ne permit, dacă alții nu ni-o fac această universitate românească, să ni-o facem noi! Iar nu una din peatră și var cu sale și cu catedre, — căci pentru așa

ceva n'avem destulă putere — ci una simplă și modestă, dar cu atât mai tare, că pentru zidirea ei nu se recere peatră și var, ci *suflet și conștiință*: o universitate cu cuvântul și cu condeiul, pe care nu ni-o poate dărâma nime.

Aripa puternică a acesteia va fi, va trebui să fie revista noastră.

În locul salelor mari sociale, cari ne lipsesc, ne stau deschise și cu drag ne primesc coloanele acestei reviste-universități. *Aici*, în aceste coloane ne vom întâlni cu toții: cei dela Viena și Pesta cu cei din Cluj și Șemniț; din Sibiiu, din Cernăuți, din Blaj și din toate părțile. Aici vom găsi și pe frații noștrii cei liberi de dincolo de munți, pe cei dela București și Iași, cari vor aduce cu sine nu numai aerul liber și sănătos al țării lor, ci și o limbă mai frumoasă decât a noastră: dulceața acelei limbi ne va însenina și ne va fermeca, ne va povesti o istorie de glorie, a unui trecut și-a unui prezent, ne va aduce mângăere și încurajare șirurilor noastre prea curând chemate la luptă.

Ne vom întâlni cu toții și vom vedea că sântem mulți; ne vom apropia frățeste unii de alții și cu încredere ne vom povesti nevoile și lipsurile, dorințele și aspirațiile. *Abia atunci ne vom cunoaște cu adevărat, și abia atunci ne vom da mâna cu toții și cu stințenie vom jura să dărâmăm un trecut laș și învechit, făcând loc unui prezent, și unui viitor limpede așa cum îl doresc aspirațiile noastre.* Vom jura veșnică unire culturală, așa cum au jurat strămoșii la Milcov, și cunoscându-ne voința noastră a tuturor, încăodată va tresări Balcanii și Carpații de voința noastră puternică. Va fi o o bucurie și o veselie mare, de care se vor bucura și părinții noștrii: **căci vom serba atunci sărbătoarea mare a deșteptării, a învierii noastre la viață.**

Cena despre societăți în genere și despre cele studențești în deosebi.

De: **Dr. Ivan Urban Jarnik.**

Îndată ce-mi căzură în mână câți-va numeri ai revistei »Noi«, îmi plesni prin cap gândul să trimit redacțiunii un articol, ca aflându-l poate potrivit pentru revistă, să-l tipăresc.

Înainte de toate se naște întrebarea, dacă am oare-care îndreptățire să iau aici cuvântul, luându-se în considerare, că eu, cu toată dragostea mea pentru graiul românesc, fac parte din alt neam și că de mult am părăsit băncile universității.

Cu privire la cea dintâi împrejurare, par'că este de ajuns să amintesc, cumcă în anul 1899 am fost membru corespondent al »Academiei Române« și membru de onoare al »Asociațiunii« și cu doi ani mai târziu membru de onoare al »României June« din Viena.

Intru cât privește întrebarea, dacă fiind student universitar, am făcut parte din vre-o societate studențească și dacă și mai târziu, ca profesor universitar, m'am lăsat ademenit de viața studențească, am să răspund cum urmează. În anii 1870—1874 am fost membru al comitetului unei societăți academice boeme din Viena și în anul 1894 am primit postul de președinte al societății pentru ajutorarea studenților la filosofie și am ocupat postul acesta până la 1908. Amintesc numai în trecut că în 1882 am înființat în locul meu de naștere o societate de *infrumșețare*, al cărei președinte sunt până în ziua de astăzi. De mai mult de 10 ani fac parte din curatorii Mensei Academice și din comitetul casei studențești, înființate de mecenatele Hlávka.

Cu privire la alte două societăți studențești mă găsesc în acest timp chiar între două aniversări de câte zece ani: în primăvara anului 1903 am înființat un fel de *bursă de lucru pentru studenți*, care ar putea fi caracterizată prin cunoscuta lozincă: »*Prin noi înși-ne*!«, pe când în primăvara anului 1904 își va serba iubileul de 10 ani *Universtatea studenților universitari ceho-slavi*, înființată tot din inițiativa mea. La bursa de lucru m'am văzut silit să primesc postul de președinte și dacă am repășit și de aici tot în anul 1908, lucrul e de a se căuta în împrejurarea, că atingând atunci vârsta de 60 ani și nesimțindu-mă desul de sănătos, mi s'a părut, că nu mai pot să le fiu de folos acestor două societăți.

Cu atât mai puțin, deoarece înființând în toamna anului 1904 o *Centrală a societăților de infrumșețare pentru țările coroanei Boeme*, n'am putut refuza postul de președinte și al acestei instituțiuni, în care mă găsesc până în ziua de astăzi.

Lucrurile stând așa, de câte ori în articolul meu voi spune câte-va cuvinte despre societăți în genere, mă gândesc la aceste din urmă fiindu-mi mai aproape.

Dacă o societate nouă nu vrea să vie pe lume ca copil născut mort, este de neapărată trebuință, ca acela, care are de gând s'o înființeze să fie el însuși pe *deplin convins de folosul ei* și să isbutească a convinge despre aceasta și pe câți-va alții, cari să-i dea mâna de ajutor. Nu e de lipsă ca acel ce a luat inițiativa să fie ales de *președinte*, dacă însă membrii stăruesc pe lângă el, nu ie permis să refuze la nici un caz. Căci cine altul poate să conducă mai cu spor afacerile unei societăți nouă, dacă nu acela, care cel dintâi avuse ideea c'ar fi bine să se înființeze?

Societatea odată fondată trebuie să aibă parte de *sprijinul moral și material* din partea publicului.

Căci un lucru este sigur: fără *sprijinul material*, fără ceea ce cu toată dreptatea se chiamă: »*nervus rerum*«, *nici o societate nu poate să lucreze cu spor.*

Cumcă începuturile sunt grele, se pricepe lesne de tot. Publicul la care ne adresăm cu rugarea să ne ajute, cere afară de vorbe frumoase și niște rezultate reale ale societății noastre, pe când nouă, ca să ajungem la ele, ne trebuie *bani. bani și iarăși bani*, pe scurt aici avem de a face cu aceea, ce latinește se numește foarte potrivit: »*Circulus vitiosus*«.

Astfel de pildă, noi din *Centrala de infrumșețare* în anul 1904 am primit ca subvenție pentru foaia noastră periodică intitulată »*Frumșețea țării noastre*« din partea guvernului Boemiei 50 de coroane și din partea consiliului agricol al țării 200 de coroane și atâta tot. Cu toate celelalte cheltuieli a trebuit să ne adresăm la abonații revistei și la membri, de cari la început aveam numai vre-o 80, cu câte 5 coroane taxă anuală.

Se și vedeau urmările unei asemenea stări de lucru: în cei doi dintâi ani societatea n'avea localități proprii, pentru ședințe, comitetul se întrunea la mine, n'aveam personal de loc, revista se alegea tot numai cu deficite și aceasta ținū doi ani încheiați. Cu toate acestea am isbutit să arătăm parte prin *revistă*, parte prin câte-va *întreprinderi folositoare*, însă ieftine, că merităm să fim luați în samă. Și atunci iată că ne pomenim deodată cu niște subvențiuni de câte-va mii de coroane din partea ministeriilor de agricultură și de lucrările publice și din partea sfatului țării. De atunci am putut să luăm în chirie o locuință de câte-va odăi, și să angajăm un personal număr, îl plătim pe redactorul revistei, ca și pe cei cari scriu articole, cu un cuvânt: înțrăm în anul al zecelea cu totul liniștiți cu privire la existența societății. Se 'nțelege, că nu ni-e iertat să ne oprim pe cale, să stăm locului, ci trebuie să arătăm tot atâta râvnă ca la început, ba să și înaintăm.

Vedem adeseori, că comitetul unei societăți nu prea se schimbă, rămânând aproape fără încetare tot același. S'ar putea gândi, că aceasta este idealul bunei conduceri a unei societăți, deoarece astfel se păstrează un fel de continuitate necurmată. Ar fi, dacă membrii Comitetului ar păstra totdeauna aceeași râvnă, aceeași dragoste de lucru, aceeași vlagă și mlădioșie, ca în vremea când Societatea s'a înființat. Nu vorbesc dinadins despre bătrânețe, fiind cunoscute destule cazuri, că bătrânii câteodată păstrează idealismul tineretelor mai bine decât chiar tinerii înșiși.

Cum să ne deslușim deci, că vedem uneori ridicându-se împotriva unui astfel de comitet permanent din partea membrilor societății un fel de răsmeriță, când se întâmplă, că neluând în samă meritele câteodată foarte mari din trecut, îl gonesc cu de-a sila, înlocuindu-l cu unul de tot nou?

Iată cum se lămuresc unele ca aceste. Comitetul, care la început își pusese o țintă, pururea în îndeplinirea unei anumite programe, până s'a dus programa aceasta la îndeplinire, lucrează cu râvnă și obține niște rezultate foarte frumoase. Odată ținta aceasta atinsă, râvna lui scade, el nu mai crede de lipsă să se îngrijască de alte probleme și să lucreze cu aceeași hărnicie ca odinioară. La câți-va din membri, scăderea interesului se deslușește prin aceea, că nu se bucură de sănătate, alții au niște griji în familiile lor și altele.

Ce trebuie atunci să facă un asemenea membru al comitetului? Nu altceva, decât să repășească la vreme, până lenea și indiferența lui de acum nu va fi slăbit meritul faptelor demne de laudă de odinioară, când apoi comitetul, alegându-se alții în locul celor repășiți, s'ar putea renoi. Cei, cari se simt încă cu puterile trupești și sufletești neștirbite, pot să rămână oricât să fie de bătrâni, stabilindu-se astfel, spre marele folos al societății cu pricina, un fel de continuitate în conducerea ei.

Cât de neîndreptățit este gândul, că pentru o societate de înfrumșetare ar putea să vie momentul când ea, isprăvind tot ce-și propusese, s'ar putea socoti de prisos, reese din cele ce am să zic.

Dacă într'adevăr o cutare societate a făcut tot pentru localitatea unde are sediul ei, nu poate oare să întindă activitatea sa tot mai departe până se întâlnește cu sfera de activitate a unei alte societăți de același fel din vecinătate? Și dacă lucrând astfel nu ar mai avea loc să întreprindă lucruri nouă, nu este oare mai puțin important, ca comitetul să caute să păstreze toate cele săvârșite în curățenie și bună rânduială ca să nu scadă, să se destrăbăleze și chiar să piară? Am văzut eu însumi unele grădini și promenade publice, la început îngrijite, dară lăsate în părăginire și zău, mi se pare, că mai bine era de nu se făcea nici o schimbare, decât ca mai târziu să fie neglijate și cele spuse despre societățile de înfrumșetare se pot zice »mutatis mutandis« și despre celelalte.

Să revenim acum la societățile studentești. Aici nu este primejdia să se arete, urmările aceste rele ale unei continuități sau permanențe prea mari. Din contra, ceea ce aici este în stare să primejduiască bunul mers al afacerilor, este tocmai lipsa unei continuități oarecari: cei ce au stat la leagănul unei societăți, unei întreprinderi studentești, sfârșindu-și studiile lor, părăsesc orașul universitar și într'aceeași vreme și îndeletnicirile lor de mai nainte, câteodată fără voia lor. De câteori nu e oprit chiar de lege ca acei, cari și-au terminat studiile să se mai amestece în trebile studentești.

Aceasta este pricina cea mai de căpetenie că niște instituțiuni studentești înființate cu mult avânt și însuflețire, conduse la început din partea celor cari le-au întemeiat cu multă râvnă, după ce cei din urmă s'au dus, încep a tângi și a decădea.

Este întrebarea, cum s'ar putea da la o parte bolovanul acesta atât de mare. Dacă e vorba de o societate, care dispune de niște mijloace îndestuitoare, atunci comitetul va îngriji să găsească o persoană cu tragere de inimă și cu destulă pricepere pentru scopurile societății, pe care s'o angajeze ca secretar. Trebuie să fie unul despre care se poate presupune, că se va căpătuși în însuși sediul Universității și atunci ce are să urmeze? Persoana aceasta chiar în caz că odinioară făcuse parte din comitet, nu poate să fie oprită de a intra cu leafă în serviciul societății respective. Angajatul acesta va fi orientat despre tot ce se ține de societate, având în mână toate firele și fiind un bărbat trecut prin multe, va putea să sfătuească pe cei noi veniți și deci lipsiți de experiențe. În sfârșit, ceea ce nu e puțin lucru, tot el, ocupând acum o pozițiune oarecare în public, va putea să lucreze cu bună chibzuială și cu spor în folosul societății.

Să luăm o pildă. Se știe, că la Universitate în fiecare an se alege câte un rector nou și tot așa și decanii la cele patru facultăți. Credeți oare, Domnia-Voastră, că acești demnitari și bărbați de știință, cu toate cunoștințele lor de specialitate, cari mai 'nainte habar n'aveau de cea ce este datoria rectorilor și decanilor ar putea să se orienteze, de n'ar avea pe secretarii lor, la cari se pot îndrepta în cazuri de lipsă?

Mai este un mijloc de care s'ar putea folosi niște societăți, cari n'au la îndemână mijloace să-și plătească un secretar. Aici o observare: vorbind de un secretar cu leafă, nu mă gândesc la acei, cari ar putea să trăiască numai din leafa

lor de secretari, nu! Ar trebui angajat unul, ce are un alt post destul de bine plătit și care deci în oarele libere, pentru o mică remunerație, mai mult de dragul lucrului, ar lua asupra sa sarcina aceasta.

Mijlocul acesta este cum urmează:

În fiecare an repășesc unii din comitet, fie că au terminat studiile, fie că n'au vreme pregătindu-se la examene. La alegerile, cari au să întregescă un comitet să nu se aleagă numai cei mai în vârstă, cari se găsesc la sfârșitul studiilor, părând, că ei se pricep mai bine la afaceri, ci să se aleagă și vre-o câți-va din cei tineri, cari abia își făcuseră intrare la universitate. Astfel adeptii cei tineri făcând parte din comitet, vor avea o practică, care le va face cu putință, ca mai târziu să iee conducerea societății în mâinile lor. Și apoi să nu se uite un lucru: cei tineri, abia eșiți din școalele medii, posed în parte mare, neștirbit idealismul lor, vin cu o poftă nesecată de lucru, ceea ce, din păcate, nu se poate spune totdeauna despre cei mai în vârstă, cari sau nu vreau, devenind mai comozi, sau nu pot, fiind stingheriți de zorul examenilor.

Atât. Mi-e teamă, ca nu cumva să mă fi întins prea mult, de aceea sfârșesc, copiind aci urarea de bine adresată vouă de domnul V. Sala, învățător în Văscău. O fac cu atât mai mult, deoarece tocmai rândurile aceste mi-au dat ideea de căpetenie a articolașului. Iată-o: »Flamura culturii și propășirii ridicată prin D-Voastră, urmașii s'o urmeze și s'o păstreze cu toată sfințenia viitorului!«

Echipa universitarilor români din Pesta.

Momente din istoria pământului.

Teoria lui *Kant-Laplace*, care ne ilustrează procesul nașterii pământului și, în general, al tuturor corpurilor cerești, ne este foarte cunoscută tuturor; conform acesteia pământul, pe care-l locuim noi, nu este altceva, decât o parte bunicică, ruptă din centrul sistemului nostru solar, pe care-l numim *soare*. Natural, că la început era înzestrat cu toate însușirile, cari în ziua de azi le posedă soarele, adică toate materiile, cari astăzi sunt solide și licide, atunci erau în stare gazoasă și incandescentă. A trebuit să se scurgă multă vreme, multe milioane de ani, până ce pământul, răcindu-se, și-a format la suprafață o scoarță, întâiu subțire, apoi tot mai groasă, care mai târziu a devenit *terra firma* pentru viața organică terestră. Indată ce temperatura a scăzut sub 100° C, din aburii de apă, cari nesmintit se aflau în atmosfera pământului, și-a luat începutul apa lică, în formă de *mare*, probabil o mare, care acoperea întreg pământul. Însă nu pentru multă vreme, căci scoarța, cu mult mai subțire ca astăzi, era încontinuu spintecată, ruptă de către materiile, încă tot incandescente și vecinic neîmpăcate, de sub această coajă, ridicând-o când ici, ca continent, când colo, ca inzulă, ca în momentul următor să se prăbușască iarăși în afunzimele mării, de unde s'au înălțat. Au venit apoi timpurile, când continentele și inzelele au început să devie mai stabile, prăbușirile și ridicările tot mai rari, în raport drept cu răcirea pământului, până când configurația lui a ajuns să fie cea actuală.

Viața organică s'a putut desvolta numai atunci, când au fost fixate condițiunile de viață. Leagănul i-a fost marea, în care a trăit prima *ființă*, unicelulară, care însă n'a fost nici plantă nici animal, ci cuprindea în sine atât pe unul, cât și pe celalalt. Din acestea s'au desvoltat primele vegetale, *protophytele*, și primele animale, *protozoele*. Atât unele, cât și celelalte sunt organisme unicelulare și stau pe cel mai inferior grad de desvoltare. Procesul desvoltării însă nu se finește cu aceasta, ci se tot continuă, dând naștere organismelor din ce în ce mai perfecte. Astfel, — în liniamente generale, — din protozoe și-au luat începutul așa numitele *coelenterate*, adică spongiile, meduzele, coraliile etc.; din acestea s'au desvoltat *viermii*, mai departe *echinodermatele* (spre ex: stelele de mare), apoi *scoicele* și *melcii*, *racii* și *insectele*, și în fine *animalele vertebrate*

(cu șira sp'nării). Dintre aceste din urmă întâi s'au ivit *peștii*, apoi *amphiibile**, urmează *tărăitoarele*, apoi *paserile*, după acestea *animalele sugătoare* și în fine și-a făcut apariția regele tuturor acestor creaturi: *omul*.

Cine ar fi oare în stare să ne spună câte miliarde de ani au trebuit să treacă dela ivirea primului organism, până la apariția omului? Cine ni-ar putea spune cel puțin timpul cu mult mai scurt, care a fost de lipsă, ca — spre ex. — din trăitoare să se nască pasere?... Nimeni! Căci scrutătorul naturii, înzădar va încerca să afle foi de papyrus, încărcate cu hieroglife, cari să vorbească despre lungimea acestor intervale, căci munca i-ar fi zădarnică. Dinosaurii și celalți înaintași ai omului n'au aflat de trebuință să înregistreze aceste fapte, ci s'au mulțumit să ne lase osemintele lor, fără nici un alt comentariu, ca dovadă, că și ei au existat oarecândva.

Istoria pământului o putem împărți în 5 ere și anume: *era arhaică (praecambriană)*, *era paleozoică s. primară*, deoarece aceasta e prima eră, din care cunoaștem urme sigure de viață organică; *era mesozoică s. secundară*, *era kainozoică s. terțiară* și în fine *era antropozoică s. quaternară*, adică *era omului*, la începutul căreia suntem astăzi.

N'am de gând să mă estind asupra tuturor erelor acestora, ci mă voiu restrânge numai asupra faunei trăitoarelor erei secundare.

Era secundară... Era minunilor, era basmelor!... Oare putut-a exista o fantazie atât de bogată, care să producă atâtea forme bizare, câte și cum au fost coloșii acestui timp? Oare nu s'a gândit spinarea bietului pământ sub greutatea acestor adevărați munți mișcători, oare mările nu s'au umflat alergând peste câmpii?... Privind un tablou ideal, care reprezintă această eră, ne vin în minte tot atâtea bălauri cu 7 capete și cu răsuflarea de foc, vârcolaci, gata să se arunce asupra lunii și involuntar căutăm cu privirea îngrijorată pe Făt-frumos, care să-i răpună cu sabia lui fermecată, salvând pe fata cutărui prea puternic împărat. Dar vai! Făt-frumos încă doarme în leagănul viitorului și va dormi încă mult și bine până-i va suna și lui ceasul deșteptării!

* Animalele, cari în tinereță respiră prin *branchii*, iar mai târziu prin *plămâni*. Spre ex.: *broasca*.

Nu toate târâitoarele erau așa mari. Bunăoară așa numitul *Aëtosaurus ferratus*, un fel de crocodil, avea o lungime numai de 60 cm. Avea o coadă tot așa de groasă, cât și trupul, care se subția în spre vârf. Sunt interesanți unii crocodili cu gâtul lor puțin lung și cu botul foarte prelungit; aceștia sunt *teleosaurii*. Las, că crocodilul *Belodon* număra și 3 metri în lungime. Asemenea lungime aveau și *ichthyosaurii*, cari împopulau mările și aveau forma delfinului; botul prelungit și ascuțit era provăzut cu nu mai puțin de 200 de dinți; apoi mai scapă-i din gură, dacă te-a înhățat odată. Spinarea îi era curbată puțin și se isprăvea în coada lungă, înzestrată cu o înnotătoare în formă de semilună. Ba mai spun despre el, că naștea feți viii! Tot în mare trăiau și *plesiosaurii*, niște târâitoare teribile, a căror lungime era de 15—20 metri. Ce mai spaimă vărau în oasele celorlalte animale, când își scoteau la iveală capul lor mic, așezat în vârful unui gât lung! După picioarele lor lungi, transformate în înnotătoare trebuie să dăm cu socoteala, că oarecândva au trăit pe uscat și numai mai târziu în mare. Cercetările mai amănunțite spun, că înghițiau, ca și unele paseri, pietrii, cari ajutau la măcinarea nutremântului.

Dacă au avut forme îngrozitoare locuitorii mării, și mai înspăimântători erau cei ai uscatului, *dinosaurii*. Luând în considerare dimensiunile înspăimântătoare ale trupului lor, nu ne vom mira, că oasele unora erau goale, ca ale paserilor. Ar fi fost prea mult pentru bielele lor picioare, ca pe lângă greutatea enormă a trupului, să mai supoarte și pe cea a măduvii!... Parcă natura a vrut să-și bată joc de ei, înzestrându-i cu un cap extraordinar de mic și astfel cu un creier minimal; ba — lucru ne mai auzit — la unii, în partea de dindărăt a trupului, în osul așa numit *sacru*, se desvolta un al doilea creier. Iată și bălaurul cu două capete, vreau să zic cu doi creieri și Făt-frumos încă tot nu se ivește! Dintre dinosauri escelează prin mărime cu deosebire *Atlantosaurusul*, care avea o lungime de 35 metri. Aoleo, ce mai vuiete, ce mai tropote trebuiau să fie, când domnul și doamna *Atlantosaurus* se luau la păruială!... *Brontosaurusul* ajungea și el până la 25 metri. Inchipuiți-vă un colos cât se poate de pântecos, care se subțiază la ambele capete și veți avea înaintea un *Brontosaurus*. Ambii erau greoi, pășeau ca ursul și aveau cap, ca al șopârlii. Erau animale foarte nevinovate, căci se nutreau cu vegetale.

Erau însă și dinosauri carnivori. Aceștia se deosebeau de ceilalți, întrucât nu umblau pe patru picioare, ci pe două. Adecă vorbă să fie! Săreau, ca chengurul! Picioarele de dinainte erau cu mult mai scurte și nu le foloseau la umblat; dimpotrivă, cele de dindărăt, dimpreună cu coada erau lungi și musculoase și cu ajutorul acestora se mișcau sărind. *Ceratosaurusul* avea și o păreche de coarne pe nas, cam așa, ca rinocerul și număra 5 m. în lungime; *allosaurusul* 6—7 m. Un alt dinosaur era stăpân peste un gât foarte lung și cap, ca al paserilor.

Tot cu chengurul sămăna și *iguanodonul*, care era ierbivor; avea în lungime 9 și în înălțime ceva mai bine de 4 metri. La spate era gros și rotund, iar la foale se subția, formând un unghiu ascuțit. Spun, că ar fi știut și înota. *Hadrosaurusul* era provăzut cu mai bine de 2000 de dinți, cari erau așezați în mai multe rânduri; fălcile lui lățite aveau aspectul unui cioc de rață.

În această eră trăiau și târâitoare, cari aveau multă asemănare cu rinocerul de astăzi. Trupul le era acoperit cu table osoase și cu ghimpi; un ghimpe teribil aveau și pe frunte. Chipul lor straniu îl întregea o coadă lungă și groasă. Ne putem face o idee despre mărimea lor, dacă știm, că numai capul făcea 2 metri! Umblau pe 4 picioare în opoziție cu *stegosaurii*, cari încă săriau ca iguanodonul. Capul le era mic, lipsit de ghimpi, gâtul și trupul acoperit cu plăci osoase, acest din urmă și cu ghimpi. E interesant faptul, că spatele și coada acestor animale, lungi de 9 metri, erau împodobite cu o creastă dublă, compusă din mai multe plăci osoase, cu mult mai mari decât capul, cari se subțiau în spre vârf.

Saurii nu s'au mulțumit cu aceea, că erau stăpâni peste mare și uscat, ci au început să cucerească și văzduhul. Aceștia, numiți *pterosaurii*, adecă *șopârle sburătoare*, aveau aripi, cam ca ale liliacului nostru: niște pielețe fixate și întinse între trup și picioarele de dinainte, cari erau foarte prelungite. Trupul le era lipsit de pene, deoarece nici pe de departe nu erau paseri adevărate, ci — precum am spus — numai șopârle sburătoare. Natura i-a înzestrat cu cioc și încă cu un cioc provăzut cu dinți rotunzi și foarte ascuțiți. Apoi să mai zicem, că n'au existat oarecândva și bălaurii Unii, ca bunăoară *pterodactylul* aveau o mărime de 4 metri: *pteranodonul*, care era lipsit de dinți, avea o căpățină lungă de 1 m.

Cătră mijlocul acestei ere apare prima zburătoare, căreia și dacă nu-i putem da tocmai nu-

mele de pasere, totuși trebuie să o ținem de strămămoașa acestora. E numită *archaeopteryx* și nu era mai mare ca un porumb. Se deosebește de pterosauri și prin faptul, că trupul îi era acoperit cu pene, cari se estindeau și pe partea inferioară a picioarelor, iar în jurul gâtului formau un guler. Capul îi sămăna cu al paserilor noastre, cu deosebirea esențială, că ciocul îi era într'armat cu dinți. Acest lucru, precum și coada lungă și ca a șopârlei, ne spune clar, că zburătoarea *archaeopteryx* era o rudenie apropiată a târâitoarelor; în schimb, vesmântul de pene, care, natural, îi împodobește și coada, ni-ar îndreptăți să o ținem de pasere. Lucru hotărât e, că dânsa formează trecerea dela târâitoare la paseri și ca atare ne arată modul cum s'au dezvoltat paserile din târâitoare. Reprezentanții de mai târziu ai paserilor pierd tot mai mult din însușirile târâitoarelor și câștigă tot mai mult altele nouă, cari astăzi sunt proprietatea exclusivă a paserilor. Astăzi trăim timpurile, când aceste din urmă formează o clasă cu totul tot deosebită; cine ar zice, că vulturul a fost oarecândva crocodil ori șopârlă?...

lătă, în liniamente generale, fauna târâitoa-

relor, reptilelor erei secundare. Ce a rămas din acești coloși pentru timpurile următoare? Nimic! Cu finea acestei ere se prăpădesc, căci conservativi cum erau, n'au voit, sau n'au fost în stare să se acomodeze împrejurărilor, cari au început să devină prea moderne pentru ei. Unele reptile, mai mărunte, presimțind par'că apropierea altor timpuri, altor împrejurări, în decurs de mai multe mii de ani, încep să se acomodeze și transformeze treptat. Astfel prin această transformare a lor se nasc, pe de-o parte *paserile*, pe de altă parte *animalele sugătoare (mamiferele)*. Până când, vietățile cele mai perfecte ale erei secundare au fost reptilele (târâitoarele), până atunci, cele ale erei următoare, terțiare, au fost animalele sugătoare. Aceste din urmă perfecționându-se și mai mult, au dat viață unor animale, cari au putut sta pe gradul de dezvoltare al *moimelor* din timpul de față, și din acestea s'a diferențiat *omul*, care e făptura cea mai perfectă a erei quaternare, în care trăim. Cine ni-ar putea spune, că peste vre o câteva milioane de ani va mai exista oare omul în forma lui cea actuală, ori se va dezvolta din el o ființă și mai perfectă??

F. S.

Tinerimea franceză.

De Oscar A. H. Schmitz (Paris).

(Urmare).

Actuala generație tină, chiar și chestiile politice, le judecă foarte real. Nici politica democratică dusă la extrem, nici o guvernare de partide nu o mai îndestulește. În felul acesta putem înțelege, că ideile reacționarei. »Action Francaise«, au influență asupra acesteia. Capul acestei publicațiuni, Charles Maurras li-a redat simțul realismului în politică și li-a arătat absurditatea unei democrații revoluționare; Maurras, însă ie roialist: el intenționează o reintranare a casei d'Orléans.

Intenția aceasta, însă îl înstrăinează de sufletul celei mai mari părți a tinerilor și zeloșilor săi cetitori, cari nu pot abandona principiile realiste ale republicei. Dar curios, întimp ce ei se împacă cu aceasta, ca cu un fapt împlinit, în același timp ei se arată, vădit, contra ideilor revoluționare ale anului 1789.

Cu ocaziunea centenarului lui Jean Jacques Rousseau, niște liceani adresară lui Maurice Barrès o epistolă, în care declarau categoric că ei și împreună cu ei majoritatea poporului francez, se lapădă de filozofia burghezului dela Genf. (Rous-

seau). Din incidentul acesta, o mare revistă, întreprinse o anchetă în mijlocul tinerimei și cu această ocazie a ieșit la iveală, că atât anarhismul de sentimente al lui Rousseau, cât și metafizica sa din »Dreptul omului«, erau unanim negate.

Există credința, că în praxă, nivelul politic al republicei s'ar putea ridica, dacă în locul centralizării administrației — care pe singuratici îi absolvă de orice răspundere — s'ar decretă principiul autonomiei (regionalismul.) Cu toate acestea, ideia unei răsturnări a acestor stări, atât în senzul unei revoluții, cât și în senzul unei reînțoarceri la monarhie, are foarte puțini aderenți în sânul actualei generații franceze, care, în nizuințele revoluționare după egalitate și în ideile reacționare ale »Acțiunii Franceze«, vede numai două manifestări deosebite ale *aceluiiași* intelectualism, care din principiu, țintește la selecțiunea unei realități, care zilnic își manifestă puterea sa de viață.

În ce privește moralul vieții tinerimei și mai ales a studențimei, se observă că ea duce o viață

ceva mai curată decât până aci. La tot cazul azi nu mai întâlnim la ea acea paradă de excese; care până mai dăunăzi, lipsa de scrupul, o socotea drept eroism. Fără îndoială, că sportul, care în timpul din urmă joacă un rol extraordinar în viața tinerimei, e unul din principalele motoare ale acestei prefaceri. Celce vrea să se valorizeze, pe acest teren, trebuie să-și impună o anumită abținere în modul său de trai. Gândul la depopularea Franței, pe mulți, dintre tinerii păturilor sociale mai înalte, la cari simțul responsabilității e deosebit de dezvoltat, li mână la o căsătorie din vreme.

Iată-ne ajunși la punctul cel mai primejdios al renașterii spiritului francez și pericolul acesta e aproape recunoscut: Sportul a adus cu sine și lipsa de spirit a rasei anglosaxone, plântând-o și între acei tineri, cari până acum numai lipsă de spirit n'au dovedit. Insuș Agathon zice, că mentalitatea unui șampion și a unui tenor e perfect aceeași și intradevăr între tinerii acestei generații sportiste, găsim o mulțime de oameni nesuferiți — parte puritani, parte metafizicieni — ai sportului, cari în afară de sport nu recunosc nimic pe lume. Dar chiar și furișarea femeii sau mai bine zis a fetelor tinere, în viața intimă a tinerilor, în cea mai mare parte se atribuie studiului și mai ales sportului, cari o favorizează, fapt care ne pune serios, pe gânduri.

»Flirtul«, această nefranțuzească formă a raporturilor dintre secse, câștigă aderenți și în Franța; și un singur student declară, că acela stinge multe energii, în timp ce deșteaptă imbolduri fără de a-le satisface, fapt care slăbește și obosește colosal. Natural, sunt mulți oameni tineri, cari se țin departe de cocotele Cartierului latin; de mulțori însă stăm la îndoială nu cumva acest avantaj — de-o însemnătate foarte dubie e plătit prea scump? câtă vreme e cu neputință o anchetă, care ni-ar dovedi: cât de departe poate ajunge flirtul în unele cazuri.

Numai există îndoială, că înclinațiunea spre muncă adeseori ia proporțiile unui zel exagerat, și, că — sub aceeași influință engleză — sunt preferite, acele ocupațiuni cari aduc bani mulți în timp scurt.

De altă parte, începe a se afirma, în sinul tinerimei franceze și o decadență oarecare, a acelui spirit drăguț și iubitor de arte. Insuși Agathon crede însă, că ziua când avantajile unui adevărat intelectualism vor eși iarăși la iveală, nu va întârzia multă vreme. În contra acestei spe-

ranțe însă se ridică humanismul dela Sorbona a cărui renaștere e în timpul din urmă nelindoielnică.

Nemulțămirea studențimei e motivată prin aceea, că ea socotește spiritul vioi al culturii franceze de primejduit printr'o metodă filologică îngustă.

Aceasta e o garanță, că în viața tinerimei franceze, tocmai spiritul cere să fie satisfăcut. »Noi disprețuim pe aceia, — scrie un student lui Agathon — cari de dragul unui match, duc o viață de călugăr; și astfel de prejudecăți mici, pe noi nu ne pot mulțami, căci viața, pentru noi nu e atât de neînsemnată«.

Nu mai puțin există primejdia americanizării. Spiritul amabil îndatoritor al Francezului cedează pe zi ce merge acestui flegmatism american grosolan. Numărul oamenilor, cari prețuesc viața după folosul material pe care-l aduce, devine tot mai mare. Și tot mai rari sunt aceia, cari la universitate mai întâi pun preț pe cunoașterea manifestațiunilor atât de felurite ale spiritului omenesc și numai în rândul al doilea privesc studiul ca mijloc de trai.

Din ce în ce în fața noastră se ridică o nouă Franță.

Nu mai e poporul acela veșnic zimbitor, care, în lipsa unei ambiții de politică militară, trăia numai pentru cultură, care ca un simbol al culturii spiritului atrăgea la sine tot ce avea Europa mai de seamă, prețuit de aristocrația inteligenței omenesci și de urmașii ideilor ce stăpâneau anii 1789 și 1848 — și care din pricina asta, neavând multă însemnătate politică era de toți iubit.

Nu! această Franță nu mai există. Și poate tocmai asta e cauza, că Anglia, care de obicei are darul de a presimți grupările politice dintre puteri, în timpul din urmă s'a c'âm înstrăinat de Franța — care astăzi nu mai poate fi socotită nepriemjdioasă — și caută legături de prietinie cu Nemții; căci o Franță puternică nu poate fi pe placul Angliei.

Să nu se creadă că aceasta mișcare e iluzorică. Căci mișcările cele mai puternice, de obicei sunt știute numai de o mică minoritate. Chiar și în timpul intelectualismului, care rămâne în urma noastră, abia un procent neînsemnat de Nemți sau de Francezi au fost în realitate intelectuali. Cei mai mulți întotdeauna sau nu vor însemna nimic, — ca de obicei — sau vor fi cel mult niște reacționari fricoși, cari socotesc că orice

reformațiune spirituală nu înseamnă altceva, decât nimicirea instituțiilor în declin; sau și mai puțin, vor rămânea, niște grosolane picioare cu suflet, cari dibuiesc și ele în lumea gândurilor și cu mentalitatea lor greoaie se opintesc să delăture totul, socotind că toate sunt sau fraze sau direct halucinații ale unui spirit discreționar. Inșă acestea — la aparență fraze și halucinații — sunt motorul, care schimbă fața lumii.

Natural, nu trebuie să atribuim o valoare

exagerată acestor mișcări de prefacere. Cele din urmă excese, antimilitariste din Franța, dau de știre, că *revoluțiunea* nu e moartă de tot, ci coace mai departe sub spuză, pentruca probabil, într'una din zile să izbucnească iarăș. In acelaș timp însă, trăesc în formă de corporațiuni sau publicațiuni, toate formele unui radicalism abstract.

Un singur lucru e sigur: Scepticismul laș, numit azi „le Renanisme“ se pare cu desăvârșire sdrobotit.

Trad. Ni.

Umbra fără pace.

De **Lancèor Marlowe.**

Pasiunea mea de-a călători pe uscatul și apele rătăcitoarei noastre planete, mă purtă șir de mai multe săptămâni prin o considerabilă parte a Europei.

Dintre toate mărilor, singură Mediterana avu asupra mea un farmec mai adânc. De aceea am și străbătut apele ei în lung și 'n lat poposind mai mult sau mai puțin pe insulele ei cu renume modern sau cu veche reputație istorică, legendară, homerică. Astfel în antmosfera locurilor mai clar îmi răsăriră în memorie luptele înfricoșate ale Grecilor în timpii cei străbuni cu Perșii, luptele Egiptenilor, minunile Romanilor. Nu arare, călătorind prin apele romane, în ceața surie a dimineții, îmi năzăreau pe-o clipă 'n față, minunate trireme legendare sau galere misterioase, în cari auzeam lovitura regulată a ciocanului de tact sau scâncetul sclavului ars cu flagelul...

Ne apropiam de insula Corfu. Ardeam de dorul de-a pune 'n sfârșit piciorul pe pământul de sfântă amintire, unde unei regine rătăcitoare din țară 'n țară și din loc în loc, ceriul milostiv i-a fost oferit pentru ultima oară un cuib de reverie, un locșor de pace.

Este acolo o vilă minunată, zidită din pietri grele, pe limba unei stânci îndrăznețe, vilă care a costat, spun, zeci de zeci de milioane. Regina cea soră la plete cu spicul copt de grâu, cu ochiul mai frumos decât chipul zimbitor al cicoarei a voit să 'ntreacă minunea unei secol de minuni.

Eram bun turist. Dar drumul de 'ncunjur ce-l făcusem în jumătate de zi până la vila Achilleion, îmi zdrobi puterile. In fața minunei însă, ca prin minune puterile mi reveniră. Imi svântai cu batista fruntea și fața. Mă așezai pe o stâncă acoperită cu iarbă uscată și scoțându-mi ochianul, privii timp și de-o oră acest castel care va rămânea și pentru secolii ce vin, o mi-

nune ca arhitectură, ca lux imperial și ca poziție cu panoramă ne 'ntrecută...

In timp ce străbăteam cu conducătorul meu șirul lung de camere splendide, nedumirit mă 'ntrebam, că oare puterea căror doruri nostalgice și nenorocite, a putut rechema din mijlocul acestui rai fără seamăn pe neferecita cezară, din nou spre 'mpărăția ei streină și spre soțul ei nesimțitor?

Când e însă, să alergi spre păcat sau spre nenorocire, săvârșești fapte, pe cari nu vei găsi motivul să-le scuzezi, comiți prostii, fără să-ți dai sama de ele, decât doar atunci, când te vezi în ghiarele negre ale destimului, sugrumat, șchilodit, nebun sau asasinat...

Eram încântat de cele ce văzusem. Aveam însă totuși impresia mistică și ciudată, că ieșeam dintre zidurile unei cripte celebre, — dar totuși a unei cripte.

Abătut, ca după o 'nmormântare, trecui apoi în peristilul încins de cele douăsprezece colonne uriașe de marmoră. De aici în stânga și dreapta privirea gonea peste văi și dealuri și câmpii înverzite, — în față privirea luneca pe ape albastre, cu valuri cu spete de argint, până se sdrobea colo, hăt departe, cu valuri cu tot de zidul boltei plecate pe ape.

Mările, chiar și pentru locuitorii din apropierea lor, au un farmec veșnic și-o atracție magică. Timp de mai multe oare, culcat pe stâncă năpădită de firele ierbeii uscate, îmi fură robite simțurile de farmecul sublimelor ape. Fără să urmăresc firul unui gând clar, priveam jocul valurilor, ce se agitau fără pace, în spume albe la țărnul stâncos și negru; paseri de mare, cu aripi de zăpadă, se avântau ca un fulger alb peste creste de valuri, ca pentru a prinde pescu-leții, cari nu se dădeau precanți la fund. Bărți de pescari tremurătoare și corăbii mai mari, cu

vântrelele umflate de vânturi, pluteau nenumărate pe luciul întins. La geana depărtată a orizontului o sfoară de fum mânjea albastrul limpede ca ochiul, hornul vaporului de comerț se vedea abia jumătate din ape; apărea apoi trupul vaporului, și nu peste mult dispărea din nou supt ape, rămânând ca martor doar fumul de pe țările, că pe acolo trecuse un vapor din, sau spre Africa bogată.

Îmi întorsei privirea spre vila Achilleion. Numărai încă odată stâlpii peristilului și statuetele superbe dintre ei.

O statuă... un chip zimbitor, un chip cunoscut... un tablou văzut odată — nu știu când, nici unde, — îmi atrase atenția în cel mai nalt grad. Mă sculai de pe banca de marmură și mă apropiai sfios, încet, cu ochii țintă și cu mâna stângă pe jumătate ridicată, de statua dintre două columne.

Da! Statua aceasta era o minune străveche grecească, — sau semăna a fi — opera mânilor lui Cleomene, fiul lui Appolodorus din Athena. Statua aceasta îmi părea, că samănă cu Venere de Medici, văzută nu de mult în galeria Uffizi din Florența. Fermecat privii la chipul zimbitor al fecioarei, care aduse și în ochii și pe buzele mele un zimbet de fericire... Ș-atunci!... atunci, se 'ntâmplă o minune, pe care nu o voiu uita-o nici odată!...

...Brațul meu odihnea pe după mijlocul svelt, suptire al Venerei. Și trupul cel rece ca ghiața al statuei de marmoră albă, prinse a se 'ncălzi sub brațul meu cald. Subt un zimbet larg, se făcu mai luminos chipul sfânt al zeiței, și lumină mai mândru decât soarele, ce apusese de mult. Pletele ei incremenite așa, cum le-a cioplit o daltă fermecată, zglobii începură să fluture 'n vânt. Brațul ei, așezat de-a curmezișul peste pieptul de fecioară, cu o mișcare grațioasă, îmi netezi suvițele de pe frunte, iar celalalt braț, care zăcuse întins de-alungul trupului, și-l așeză domol pe după gâtul meu. Genunchii statuei se 'ndoiră și cu un salt ușurel se coborî de pe vechiul său piedestal. Stătea nudă și fermecător de frumoasă naintea mea...

În fața acestei minuni strălucitoare ochii mi-se închiseră, iar ea mi-i ținu mai multe clipe închise cu sărutările buzelor sale tremurătoare.

...Când deschisei ochii, în fața mea stătea,

dureros zimbitor, stăpâna vilei Achilleion, regina rătăcitoare din țară în țară și din loc în loc.

Trupul ei ușor ca un fulg de floare, fu luat de-o adiere parfumată și dus în coboriș domol spre mare. Depe o stâncă neagră și naltă, în timp ce razele lunii cădeau ca de aur în părul ei blond ca o rază, — ea se aruncă în mare. Pe dunga trasă de reflexul lunii, peste creste de valuri mici și mereu agitate, regina plutea domol tot înainte, cântând un cântec trist, o melodie melancolică!

Alergaiu ca o furtună până la stâncă cea neagră. În razele lunii îmi păru că regăsesc urme de-ale picioarelor Ei în țările stânței; urma parfumului Ei, în vibrările aerului, — dar Ea cânta, plutind mereu nainte pe spatele valurilor, în brazda reflexelor luminei de lună. Părul și-l despletise, iar mâna dreaptă a ridicat-o spre cer, în semn de grație. Cui?... Pe sama cui grație?...

Atâta timp, cât lumina lunii gonia întunecul de pe fața apelor, eu rămăsei în picioare pe stâncă neagră. Pe dunga luminoasă, care reflecta chipul și razele lunii ce se pornise spre culcuș, eu urmăream încă ființa cezarei și reginei mele, care plutea nainte, albă și mică, cât un fulg, — pe creasta splendidă a valurilor tremurătoare.

Apoi am adormit ca de narcoza unei beuturi fermecate, până a doua zi, când soarele era de trei sulițe, sus pe albastrul limpede ca un ochiu frumos de regină...

Astfel îmi trecu, singura noapte petrecută la Corfu, în apropierea castelului fermecător a cesaro-reginei, acum o umbră fără pace!

După ce m-am spălat, mă urcai din nou în peristil. Căutam printre coloane pe Venere de Medici.

O regăsi, dar... îmi părea, că numai era în acelaș loc și nici pe acea parte, unde o aflasem aseară...

Privii la fața ei și!... rămăsei uluit!... Ea numai zimbea! Venere avea o față plânsă și două mici vălcele brăzdau fața sa tină, semnând drumul celor două isvorașe, cari, așa se vede, în toate nopțile izbucnesc, pe când martira regină, căreia nu-i mai trebuie bordul minunat a iahtului Miramare, plutește pe creste de valuri, cântând o doină tristă, dar nu atât de tristă, ca viața ei, ce-a fost lipsită de lumină și străină de noroc.

Prin munți.

Rătăcisem de-abinele. Părăsisem plaiul cel mare și-apucasem pe-un părau la deal, crezând, că astfel voi scurta din drum, și-acum orbecăiam prin pădure de cel puțin două ore și nu mai ieșam la lumină.

Imi făcusem socoteala, că ținând cărarea lemnelor de pe părau »Păltinișului«, voi răsbi în plaiul »Babii«, din sus de poiana Cordonului. Dar, pe semne greșisem părau, din cauza negurei ce se lăsase pe munți, de nu vedeai mai departe ca la o sută de pași.

Lăsa deci alvia părauului și-o luai pe coasta din dreapta lui; aveam să o urc până în vârf: pe munte trebuia să alu vre-o cărare, la tot cazul. Coasta era tare al dracului și-acoperită de frunze și vreascuri, pe jumătate putrede, în cari mă cufundam până la genunchi și cari îmi luncău de sub picioare. La tot pasul trebuia să mă prind de tufe, ca să pot înainta.

Greutatea celor 20 de chilograme din raniță mă apăsă rău; mă aprovizionasem pe-o săptămână.

Cu mare greu ajunsei în vârful coastei. Trântii straița jos și mă urcai într'un fag, spre a mă orienta. Incepuse să ploaie mărunț și negura se mai risipise puțin. Eram între două păraie. Așadar nu greșisem. Mă dădui jos. Cărarea era destul de umblată: se vedeau urme proaspete de potcoave și-o dără de lemn târât; cineva coborise bârne de brad încă în ziua aceea.

Imi ștersei fruntea de sudoare și pornii mai departe. Mă bucuram, că scăpasem din pădure și jurai să nu mai scurtez din drum niciodată.

În zece minute fui în plaiul cel mare. Răsbisem tocmai la »Comandă«. De-aici plaiul ținea mereu muchea muntelui printre brazi; în două ceasuri de pas aspru trebuia să fiu în Baba la colibă, unde mă așteptau tovarășii, cari plecaseră din ziua precedentă.

Eră vorba de-un urs foarte îndrăzneț, care măncase în două luni de zile vre-o 12 vite mari, numai în »Baba«, aducând în desperare pe stăpânul muntelui și mai ales pe bieții țărani, cari aveau vitele la pășunat acolo.

Prietinul C. un vânător pasionat, tocmai sosise dela studii, când auzi de năcazul bieților oameni. Se hotărî »să facă o anchetă« — după vorba lui — și mă invită și pe mine, să dăm o raită prin munți, doar de-om da peste dihanie. Ca să fie societatea completă, scriserăm și prie-

tinului Dr. S., arătându-i intenția noastră; telefonă îndată, după primirea scrisorii să-l așteptăm, încă în seara următoare a zilei, la gara F. Prietinul C. plecă încă în dimineața aceea la deal, împreună cu Fritz „iagărul“ cel nou al societății de vânat, care luase în arândă munții dimprejur pe mai mulți ani. A doua zi aveam să plec și eu cu S. Dar fiindcă acesta nu sosit nici cu trenul de seara, nici cu cel de dimineață, din ziua următoare, pornii singur pela ameazi.

Și iată-mă după o cale de trei ceasuri, — două de rătăcire — obosit și flămând, răsbisem de abia în plaiul Babii.

Șezui pe-o lespede să mă răcoresc și să răsflu nițel. Prin ceață răsbătea până la mine, vuetul adânc al Răului Dejanilor, în care coborea coasta muntelui. Stetei așa câteva minute și ascultai. Într'o vreme auzii clopote pe coastă. Chiuu una prelung. Îndată 'mi răspunseră, unul după altul vre-o câteva chiuituri subțirele: erau copii cu vitele în pădure; îi chemai! Peste o minută răsăriră în poiană trei țânci, între zece și patrusprezece ani.

— Haideți încoace măi băieții!

Nu mă recunoscură îndată: în spate aveam un strai de lână, vârgat în toate colorile, pentru a mă apăra de ploaie și răceli; încolo eram nădrăgar.

— Ce faceți voi pe-aici mă? îi întrebai.

— Da sântem cu ghitele pe coastă domnișorule!

— Numai voi sânteți mă? singuri?

— Ba 's mai mulți d-șorule! — și-mi spusă și pe ceilalți.

— Cu ce sânteți mă, cu vite, ori cu cai?

— Io 's cu patru boi „ai mei“ și-ai nenii — nen 'so era fratele cel însurat — „ăsta-i“ cu vacile și „asta“ — era o fetiță — îi cu „driganele“ — bivolițele; răspunse unul, arătând cu capul spre fiecare din tovarășii săi.

Eră cel mai mărișor dintre toți, dar și cel mai sfătos și mai inimos; îl chemă Aurel.

— Mai la deal sânt și cu caii! — mai spusă el — or hi prin „Poiana Șteghii“.

Mai povestii puțin cu ei, la urmă le dădui nește pere din straiță.

— Da d-ta unde te duci? la stână? îndrăzni să zică tot cel mai mărișor.

— Mă duc în Baba mă! Da dice întrebi?

— Da 'păi că 'n Baba nu-i stână d-șorule!

is numai nește vaci din Șinca, la cari tot mereu iese ursul" explică el.

— Știu eu bine, că nu-i stână, dar tot mă duci!

— Păi așa di ce te duci? de geaba? se miră el.

— Ba nu de geaba mă mucăriel! mă duc la vânat, vrem să pușcăm ursu ăla, care ese la vite, răspunsei eu zimbînd.

Prohodul.

— Uhl ursu...?? făcură toți trei mirați, lungind pe v. Tăcură o vreme uitându-se lung la mine și apoi începură să râdă

— Ce râdeți mă?

Erau strengari, începură să se obrăznicească, dar mie-mi plăcea să-i ascult și să-i văd așa mai scuturați.

— Da 'păi cu ce vrei să-l puști? că n'ai pușcă, mai zise cel mai sfătos.

— L-oi pușcă eu cu ceva, mă broscoiule! Ce? vrei să ști tot? La ceilalți doi le plăcu epitetul, râseră iară.

Mă uitai la ceas: erau aproape patru. Mă ridicai și plecai mai departe, urmărit de privirea băieților, cari nu puteau înțelege cu ce-aveam să împușc eu ursul! Nu peste mult îi auzii chiuind prin pădure; se întorceau la vite.

Omul și natura.

Plaiul era bun și foarte umblat, dar era tare. Urcam din lespede 'n lespede, ca pe trepte. De-asupra mea brazii își împreunau cetina deasă, formând o boltitură verde, prin care abia străbăteau picurii de apă. Ploaia încetase, numai negura stăruia încă prin pădure, închizându-mi drumul.

— Va urma. —

În Zârna (Romania).

Scrisoare din București.

26 Oct. v.

Aseară în douăzeci și cinci Octomvrie una mie nouă sute treisprezece, în fața teatrului național, în ropotul de protestări ale studențimei bucureștene și 'n tristele acorduri, ironice, ale cântecului de 'ngropare: Vecinic pomenirea lui, a fost înmormântat „Manasse“.

„Manasse“ este, fără îndoială o operă de valoare artistică. Conflictul celor două generații, sau mai bine zis curente, reprezentate prin conservatorul intransigent, habotnic „Manasse“ și omul nou, curent fără credință, fără ideal și fără concepții, mișcat doar de puterea banului și a interesului, Selig Șor, are pasagii uimitoare și foarte reale. Conflictul acesta e bine susținut și are scene mișcătoare. Las, că al treilea element, reprezentat prin Frunză, pe spatele căruia să desvoaltă acest conflict e foarte șters și neîndestulitor! Dar în sfârșit se poate spune și admitem argumentul cu care ne întrețineau zilnic gazetele — și pe care noi nici-odată nu l'am tăgăduit — că Manasse este o operă de artă, însemnată.

Dar atunci di ce atâtea manifestații, di ce prigoana aceasta contra lui „Manasse“? Pentru că are un fond evreiesc? Pentru că este scrisă de un evreu? Pentru că e scrisă într'o românească proastă?

Nu! Toate acestea sunt considerații secundare. Altce-va a fost motorul manifestației studenților:

Cuvintele, pe cari le rostește Manasse, nu se puteau spune *azi* pe scena teatrului nostru național. S'a creiat și dăinuște chestia evreiască și este mai aprigă *azi* după campania din Bulgaria, când toți evreii vin și cer împământenire pentru ei și porodița lor pentru că au făcut campania această istovitoare pela partea sedentară — adecă acasă — pela divizii sau corpuri, ca motocicliști sau automobiliști etc.

Iată ce ne-a îndemnat pe noi! O considerație, care n'are aface cu arta, o considerație, care pune chestia pe teren social, național și care *azi* face din „Manasse“, din opera de artă un instrument de luptă, ceva tendențios. Fiecare vorbă rostită de Manasse, tae în carne vie, prinde aripi în sufletul unora, și îngenunche pe alții.

Și se putea să ne vină îngenuncherea chiar din teatrul nostru național?

Jelim și ne doare soartea tristă a lui „Ma-

nasse“, a operei de artă, dar îndignarea ne răscolește sufletele contra aceluia, cari au făcut din „Manasse“ un instrument de luptă lașă și batjocoritoare, cari au legat de el un simbol de învingere al străinilor și înstreinaților din Țara Românească. Cu Manasse voia să se precupețească învingere, dizordine și cerbicie!

Pe „Manasse“, pe adevăratul „Manasse“ nu l'am îngropat noi, deși noi i-am cântat prohodul. Alții l'au îngropat. Cioclii, cari în sunet de trâmbiți și chimvale i-au săpat groapa și cari după ce au văzut, că nu și-au putut ajunge scopurile meschine, l'au aruncat cu dispreț, ca pe-un hoit, într'un șanț, astupând în scrășniri de dinți groapa, care i-a făcut să cheltuiască atâtea energie înzădar.

Până aseară cântau triumful, până aseară huiduiau pe studenții, cari în prea marea lor cumpănire — di ce atâtea prudență cheltuită pe veninul, care totuși ucigător are să rămână? — n'au trimis o ploaie de pietri în vizită acestor înzultători de mahala, cari închiriază așa de lesne „suflete, conștiințe, caractere“ — pentru că n'au! O, e mult, mult putregai aici și multe săcăturile! Și sfânta libertate din Țara Românească toate le îngădue.

Dar s'a rostit un cuvânt și să vor mai rosti. Lumina s'a făcut. Studențimea pătrunsă de menirea ei, nu înțelege să-și facă educația într'o atmosferă așa de infectă. Vrem o primenire! Vrem să ne concentrăm forțele acolo, unde nevoile cer, și să nu lăsăm să se cheltuiască nici un dram de energie, unde nu trebuie.

Ce-am făcut a fost un început — urmarea vine! Vom merge și la Manastyrski și vom trece și de Hajdudorog!

O închegare a rândurilor, o conștiință curată și dor de muncă și începutul își va face calea sa cumpănit și sigur.

* * *

În două săptămâni am trăit zile înfrigurate. De două săptămâni, de când să agită chestia aceasta, noi am fost izgoniții, obiectul e batjocură al ovreiașilor pripășiți pela gazete, eram mereu huiduți, ni-se arunca tot disprețul și eram tacași de „scandalagii ordinari“ și — nici o gazetă nu ne lua apărarea, nici o vorbă bună nu se spunea, justificările noastre erau respinse și nici pentru

comunicatele oficiale nu era loc în coloanele ziarelor, unde zilnic cetești reclame pentru cinematograf: „Pasiunea brutală“, „pasiune nebună“, „Intâmplările lui Ulisse sau el se însoară cu soacrăsa“ etc!

Dar s'a făcut lumină. Razele idealului curat, care ne însuflețea, au împrăștiat bezna, cu care ne înconjură jidănașii dela Adevărul, Facla, Rampa, Seara etc. și a făcut să triumfe adevărul.

Intrunirea de alaltăseară, impozantă prin prezența profesorilor universitari și manifestația în adevăr academică de aseară, ne-a restabilit.

Noi am în vins! Și am învins nu pe „Mannasse“, cu care n'aveam nici în clin nici în mănec, ci pe cei cari și-au legat de el ambiții, ținte ascunse și scopuri meschine.

Cor.

CRONICĂ

Seara de cunoștință a studenților academicieni din Oradea.

Se zice, că prin organizarea studenților români universitari din Cluj și gruparea tuturor în jurul revistei »Noi« s'au încheiat rândurile studențimei noastre! Așa se vede, că mișcarea aceasta n'a trecut, fără să nu se lase un viu răsunet și între noi cei dela facultatea de drept din Oradea-mare. Că de fapt în urma acestei mișcări ne-am trezit la conștiință, nu știu, atâta însă pot înregistra cu bucurie, că și noi am început o viață nouă. Era doar și firesc, că în zilele acestea de grea cumpănă să ne schimbăm deviza.

În 8 Nov. st. n. am aranjat serata de cunoștință.

Succesul moral a fost faptul, că la serată a luat parte un public de care rar și se dă prilej să vezi strâns la un loc în orașul nostru.

Cunoștința a decurs în modul următor:

D-nul Ioan Urdea stud. curs. III. a explicat rostul seratei și a arătat calea pe care avem s'o urmăm; în urmă mulțămeste în numele tinerimei, publicului pentru viul interes manifestat față de mișcarea noastră. Pe rând apoi ne-am prezentat fiecare, că toți eram necunoscuți.

D-nul Dr. Coriolan Pop prin cuvinte călduroase ne îmbărbătează și ne dă imbold la o muncă mai rodnică și mai intensivă, ne promite sprijinul intelectualilor din loc.

I-a mulțămit și răspuns din partea tinerimei D-nul Vasile Radu, stud. iur. I.

Cu asta apoi s'a sfârșit partea serioasă a seratei, căci la dorința domnișoarelor — prezentate în număr frumos — s'a început dansul. S'a încins o horă frumoasă și apoi voie bună între tineri, de-ți era mai mare dragul să te uiți la ei!

Ce-a fost scopul seratei? Cunoștința și prin asta apoi intrarea în familii și în societatea ro-

mână. Succesul l'am obținut prin aceia, că azi suntem introduși cu toții pela familii. Și ne aflăm mai bine așa, decât să purtăm rolul de »stâlpi de cafenele«.

Așa trebuie să lucrăm!

Delacriș.

*

„Seratele Casinei“.

Actualul comitet al Casinei, a umplut fără îndoială un gol de mult simțit prin aranjarea unui șir de conferințe datorite mai multor bărbați marcantți ai vieții noastre publice.

Căci până când în Brașov, Sibiu, Blaj și alte centre — unde pulsează mai viu viața românească — e un obicei consacrat de a ține conferințe în cadrul Asociațiunii, până atunci în Cluj — unde se simte mai mult lipsa unei vieți sociale românești și a unor îndrumări sănătoase — au lipsit cu totul.

Ceea ce dă însă o deosebită importanță acestor conferințe e împrejurarea, că pe lângă puținii intelectuali, cari nu se pot suferi, în Cluj se află un număr mare de studenți universitari — dintre cari cei mai mulți — sunt îmbibați de o cultură străină și doar aici de li-se mai dă întrucâtva ocazie de a-și însuși o brumă de cultură românească.

Acest fapt a ținut să-l accentueze și D-l Dr. Iuliu Pordea, președintele Casinei în clasicul discurs, prin care a inaugurat seja de conferințe din semestrul de iarnă, susținând totodată teza, că în viața noastră e mai accentuat naționalismul, de multe ori în detrimentul unui realism sănătos și ducător la scop. De-am fi numai pe jumătate atât de realiști — zice D-sa — precum suntem de naționaliști, poate că luptele noastre ar avea mai mult succes... ca în prezent...

A urmat apoi conferința D-lui protopop — Dr. E. Dăianu — care vorbește despre datorințele ce le are studențimea română, îndemnându-o a-și apropia o cultură și cunoștințe cât mai vaste. Atrage atențiunea studenților asupra bibliotecii universitare, dar mai ales asupra arhivei vaste și bogate, unde putem găsi multe date prețioase din viața poporului nostru, legată de istoria familiilor nemeșesti de pe vremuri; ori cine — zice D-sa — își poate câștiga merite neperitoare, scoțând din acestea file îngălbenite fărmituri de mare preț din sbuciumata viață a poporului nostru.

Conferința a plăcut mult și conferențiarul a fost viu aplaudat.

Serata a II-e a fost închinată binefăcătorilor »Tinerimii« despre cari vorbește studentul în medicină I.

Prună și Domnul Valentin Drăganu, cassar la »Econumul«.

I. Prună vorbește despre Ioan Petran și Dr. Aurel Mureșianu; primul și-a lăsat toată averea pentru tinerime, iar al doilea tot avutul său sufletesc.

Scoate la iveală viața plină de mizerii, pe care a dus-o Petran în timpul cât a studiat, fiind silit a se susține din dărnicia colegilor săi, căci stipendiile și pe atunci se dădeau — pe semne — celor bogați și cu protecție.

Schițează în câteva trăsături figura sa de om muncitor, chivernisitor, dotat cu inimă și cu simțăminte nobile. Politică militantă nu a făcut nici când, a dovedit însă prin fapte neperitoare iubirea sa de neam, și El, care nu primise atunci când a fost lipsit, nici un ajutor dela Asociațiune, își pune toată averea în valoare de 20.000 cor. la dispoziția Asociațiunii.

Pe regretatul Aurel Mureșianu ni-l prezintă ca tipul bărbatului integru condus în întreagă viața sa de idealul de a-și lumina poporul și a crea o tinerime conștientă de chemarea sa.

Incheie apoi, că recunoștința numai așa ne-o vom putea manifesta față de acești bărbați meritoși, de vom stărui întru susținerea acelor instituțiuni de cultură, ce le avem aici în Cluj. »Casina Rom.« Masa studenților și revista »Noi«.

Vorbește apoi D-l Drăgan despre »grănițeri«, în cari vede întruchiparea ideală a credinței și alipirii față de tron și împărat. Amintește scene duioase și înălțătoare din viața regimentului 2 de graniță. Despre acești grănițeri viteji ar fi zis Napoleon, că dacă ar avea 20.000, ar cuceri întreagă Europa. Scoate apoi la iveală marea binefacere, ce a rezultat pe urma acestui regiment: înființarea gimnaziului din Năsăud, în cari primesc hrană sufletească sute de studenți români.

Anbele conferențe au fost ținute la un nivel înalt și conferențiarul au fost viu aplaudați.

Tot la aceasta serată am avut plăcerea a asculta 2 duete de violină susținute de D-nii Putilean și S. Cenariu, cu o precizitate și măiestrie de artiști rutinați. Un program mai variat a avut serata III., fiind punctul de forță conferința D-lui Dr. Iuliu Pordea: »Realismul trecutului și viitorului«.

Conferențiarul aruncă o privire asupra trecutului și ca o concluzie spune, că viața intelectuală întotdeauna a stat în nexul cel mai strâns cu starea materială. Materialismul a devenit un factor al evoluției societății moderne. La noi Români ideea materialismului din motive istorice e sulevată foarte târziu. De aici provine, că până în timpul de față nu avem o clasă de mijloc și că industria și comerțul la noi sunt așa de puțin prețuite. Mai mult se pune pond pe ideologie, decât pe materialism, mai mult se insistă asupra unei creșteri clasice, decât asupra unei creșteri reale.

Întărirea materială e prima condiție a civilizației Intelectualismul fără baze reale materiale trece în proletariat.

Scopul vieții atât a celei individuale, cât și a societății e sporirea culturii umane. Trebuie observate următoarele perceptive:

1. Spirit de cruțare.
2. Renunțare la alcoholism

2. Dragoste de muncă.
3. Incunjurarea luxului.
4. spirit de jertfă.

Atunci când neamul nostru își va încheia o clasă de mijloc și ca urmare a acesteia va avea forțe materiale, atunci, abia atunci putem zice, că și-a realizat idealul.

Conferențiarul a fost viu aplaudat. La această serată s'a produs pentru prima dată orchestra universităților sub conducerea D-lui S. Cenariu, cântând mai multe melodii naționale. Urmează declamațiunea studentului la științe Fabiu Sânjoan, care produce mult haz cu anecdota lui Speranță: »Țiganul și sfinții«. Despre celelalte în numărul viitor.

ig.

*

Trupa Antonescu.

Solii artei românești își continuă drumul triumfal prin centrele noastre mai însemnate. Sosită lor e așteptată, cu un viu neastâmpăr, trezind fiori de bucurie între aceia, la cari se duc și regrete unanime la aceia, dela cari pleacă. Calea lor, e o cale triumfală, presărată cu flori și scaldată în raze de lumină, iar clipele scurte, unde se opresc, par clipe de vis, de feerie.

Felicităm din inimă pe aceia, cari au norocul să-i vadă; să-i asculte și să guste prin ei, cea mai curată, cea mai înălțătoare artă românească.

Noi, pe cari sbirii *culturei noastre naționale*, ne-au despoiat și de această nevinovată plăcere, nu putem face altceva, decât să ne exprimăm cele mai adânci simțite păreri de rău, că nu putem gusta aceste rari prestațiuni artistice, cari au reinviat la noi figura atât de simpatică, atât de iubită a marelui și astăzi, regretatului Caragiale, al cărui viu spirit și astăzi mai plutește asupra noastră, uimindu-ne cu puterea sa fascinatoare. Ne bucurăm însă din inimă, că cel puțin alții au această fericire pe care noi, departe de locurile unde ea plutește, nu putem decât să ni-o închipuim.

Cică noi avem aici unde să vedem artă, avem teatre și instituțiuni de cultură! Ce ne mai trebuie și altă artă? și altă cultură?!

Ce strâmte concepții?! Ce stupidă mentalitate! În fața acestui retrogradisim unic, o singură atitudine ni-se impune: boicotul cel mai sever față de arta stearpă și hibridă, pe care ni-o livrează acești artiști — negustori. În felul acesta vom răspunde, demn și conștientios acestei obrăznicii moderne. Mai bine mergem la cinematograful, decât la teatrul străin.

Iar dacă împrejurările au oprit intrarea triumfală a artei românești și în acest oraș, dacă artiștii teatrului național au fost oprți de-a veni la noi, vom și totuși să căutăm calea pe care să ne vedem satisfăcută dorința fierbinte: *Ne vom duce noi la ei, acolo, unde e căminul propriu al acestei arte și artiști. Vom gusta atunci în toată măreția ei această plăcere în ciuda dușmanilor noștri, cari astăzi ne-au despoiat de ea. Ghiță.*

»Cuvântul Studențimii«.

Foaie pentru lupta cultural-națională. Curentul de primenire ce străbate de un timp încoace tot mai imperativ rândurile poporului nostru, a smuls din apatie și pe frații noștri dela București. Studențimea universitară și-a luat angajamentul solemn, de a fi straja neadormită a idealurilor și intereselor permanente ale națiunii, scoțând această foaie, în care fără preconcepții, ea nu va cruța nici pe politicianul venal nici pe ministrul necinstit, ci va forma tribunalul imparțial al opiniei publice cinstite.

Dorim ca în această luptă să le ajute Dumnezeu!

✱

Pe sate.

Ai noștri au pornit iarăși pe satele din jurul Clujului, ducând în întunerecul satelor noastre, raze binefăcătoare de lumină. Poporul îi primește cu aceeași dragoste și mirare ca și până acum. Ei nu pot înțelege sărmanii, cum de mai sunt și »altfel de domni«, cari în loc să le poruncească și să-i terorizeze, în loc să-i batjocurească și să-i alunge, cum de obicei, au nenorocul să fie tratați, mai ales din partea autorităților; în loc de toate aceste sunt agrăiți frumos românește, întrebați de năcazuri și lipsuri.

Se miră, că domnișorii aștia subțirei și îmbrăcați bine, se coboară la ei și le întind mâna, le dau sfaturi și povețe frumoase, pe cari numai rar le aud la biserică în predicile preoților. Mirarea mai târziu se schimbă în bucurie, o bucurie, în dosul căreia se zăresc colții suferințelor și mizeriei pe care o îndură. Nu sunt în stare să-și tălmăcească în cuvinte pornirea de dragoste și mulțămire sufletească ce o simțesc în fața acestui lucru neobișnuit pentru ei. Suprema lor mulțămire se manifestă doar în câteva cuvinte: »D-zeu să te alduiască, și să-ți dea sănătate d-șorule, că mândru mai grăești!« E mare mizeria, e nespuse de mare și neagră sărăcia în care zac aceste sate. Poporul incult și sărac-sărac lipit pământului. Toate năcazurile sunt pe capul lui: ani răi, dări și aruncuri de tot felul. Și peste toate aceste mizerii economice și administrative, bântuie alcoolismul cu furie, secerându-și regulat jertfele sale. În mijlocul acestor stări pe cari nu le pot zugrăvi, singura lui nădejde de scăpare e: emigrara. Dar nici aceasta — o poate face, nu i-o îngăduie nici autoritățile și legile, nu-l ajută nici punga.

În felul acesta e ușor de înțeles, câtă mângâiere și pace varsă în sufletele lor sbuciumate și amărite, câteva cuvinte bune, rostite în graiul său și îmbrăcate într'o formă, pe care s'o înțelegă și el.

S'au ținut până acum în cele trei Dumineci din urmă peste zece prelegeri populare în Mănășturul Clujului și în satele din jur, Feiurd, Chințău, Apahida, Desmir etc. S'a vorbit poporului, mai ales din igienă și medicină, despre alcoolism și alte moravuri rele; despre carte și cultură, despre economie și aproape în tot locul s'a vorbit și ceva din istorie. Predarea întru cât s'a putut a fost întovărășită de proiecțiuni cu schiopconul. Conferințele au fost ascultate cu mult interes, în deosebi cele cu proiecțiuni. Ar fi de dorit ca Despărțămintele »Asociațiunii« să puie cât mai mult pond pe faptul acesta și întru cât se poate să pună la dispoziția conferențiarilor, cât se poate de multe plăci. Lucrul acesta ușurează foarte mult și munca conferențiarului, pe lângă că leagă atenția ascultătorilor.

✱

Sport.

Colegii din Pesta ne-au întrecut de mult în aceasta privință. Dar au tot dreptul Mișcarea sportivă a fost mai întâiu de ei pornită se cuvine deci ca ei să arete și faptele sau să zicem și rezultatele prime. Cu un zel, pe care noi cei din Cluj, nu numai l'am admirat și apreciat, dar am căutat să ni-l și însușim, ei au făcut progrese reale și încă frumoase pe acest teren. În luna trecută simțindu-se destul de tari, au cerut colegiului Eötvös din Pesta, o ieșire pe teren în football. Intrecerea s'a sfârșit cu triumful alor noștri: 4 : 2. Lucrul ne îmbucură cu atât mai mult, cu cât acest rezultat frumos, în timp relativ foarte scurt de exercițiu, e de natură să împrăstie și neîncredeerea scepticilor de-aici, cari toate mișcărilor noastre le privesc, dacă nu de-a dreptul cu dispreț la tot cazul, însă, cu nepăsare, având convingerea că orice trudă ni-e zădarnică.

(Vezi ilustrația pag. 79).

*****

Numărul viitor al revistei „Noi“, organul studențimii române va fi număr festiv închinat aniversării a șeptezecua dela nașterea poetei-regine, — Carmen Sylva, — Augusta suverană a României.

Totodată va fi număr de sărbători.

*****

BIBLIOGRAFIE

(Cărți și reviste primite la redacție).

Ștefan Meteș, *Bibliografia scrierilor lui N. Iorga, viața și activitatea sa. București, «Tipografia Românească», 1913. Prețul 3 lei. LXXVII + 155 pag.*

Cartea aceasta, datorită d-lui Ștefan Meteș, absolvent de teologie și student ardelean la București, este o carte de propagandă sănătoasă în sensul crezului național, reprezentat prin una dintre cele mai puternice individualități culturale a noastre de azi, prin D-l N. Iorga, marele istoric, apostolul infocat, dascălul și educatorul tinereții. Activitatea D-lui Iorga, risipită pe toate terenele vieții noastre, cu dărnicia, dragostea și devotamentul acela, de care numai puțini pot fi capabili; productivitatea scrisului său, fără precedentă în anele istoriei românești, sunt lucruri, pe cari tinerețea — în special cea din Ardeal — înainte de toate trebuie să le cunoască. Necesitatea acestei cunoașteri pentru noi, cei din Ardeal, cu cultura noastră românească în multe cazuri defectuoasă și lipsită de convingeri adevărate, este o datorie absolut națională. Căcând scrisul D-lui N. Iorga, care sintetizează experiența muncii, valoarea și menirea noastră ca neam, vom simți, mai mult decât oricând, că în fiecare din noi trăiește conștiința întregului neam românesc. Din fiecare slovă tipărită a D-lui Iorga răsună glasul profetului, care se îndreaptă către toți fiii acestui neam, în chipul înainte mergătorului din Evanghelie: [Gătiți calea, că se apropie vremea făgăduinței și a izbăvirii acestui popor!... Pocăiți-vă, le zice celor păcătoși; înțelegeți, că aveți altă menire, decât aceea a unei vieți materiale de ieftină căpătuială și plăceri trecătoare, cari ruinează și duc la peire; dați-vă seama, că faceți parte dintr'un neam, care are pentru ce să trăiască, care are idealuri; spre cari trebuie să țintească, de a căror conștiință deplină trebuie să fie străbătut și pe cari trebuie să-le ajungă.

Credințele acestea, tinerețea românească Ardeleană, căreia nu-i este dat decât în cazuri reduse a auzi cuvântul viu al marelui propoveditor, acolo la cursurile universitare din București, sau la cele de vară dela Văleni, din care alt loc le-ar putea culege, dacă nu din scrierile D-lui N. Iorga? Sub acest raport, broșura d-lui Ștefan Meteș umple o lacună simțită, dându-ne un indice a tot ce a scris D-l N. Iorga, ceea ce

era indispensabil pentru a putea cunoaște activitatea prodigioasă și atât de complexă a unuia dintre acei puțini în care trebuie să vedem »cea mai curată și mai strălucitoare minte românească, și care este și va fi totdeauna un izvor nesecat de lumină, de energie, de idealism, de moralitate și muncă îndărătnică pentru toate generațiile viitoare ale neamului nostru«. Broșura d-lui Ștefan Meteș după ce dă în linii generale activitatea D-lui Iorga și caracterizează după merit personalitatea sa întreagă, ne prezintă bibliografia scrierilor sale, în următoarele capitole: Scrieri istorice; Scrieri de istorie literară; Literatură; Literatură de călătorii; Critică literară și culturală; Articole politice, culturale și sociale; Sfaturi pentru țărâna românească; Sfaturi pentru Românii din Ardeal și Ungaria; Sfaturi pentru Românii din Bucovina; Conferințe, cuvântări și discursuri; Cronica revistelor; Felurite.

Recomandăm mai ales fraților studenți să-și cumpere această carte scrisă cu multă dragoste și avânt de un coleg al lor, care lucrează cu hărnicie și pricepere pentru răspândirea scrisului izbăvitor al D-lui N. Iorga. Prin aceasta, mai mult decât prin orice, se va trezi și în tinerețea universitară a Ardealului românesc — o tinerețea care a scris pe steagul său cuvântul: »Acțiune« — acea conștiință a demnității naționale, a muncii îndărătnice și a moralității aspre, atât de necesare unui neam luptător.

Iosif Pop,

A apărut revista pentru literatură, artă și știință »Luceafărul« Nr. 21, 1913 cu următorii cuprins bogat și variat: Gheorghe Murnu: Evenimentele din Balcani și Aromânii. G. Topârceanu: Balada popii (poezie). I. Al. Brăt.-Voinești: Scrisori din Campanie. Vaharie Bârsan: Bolnava (poezie). Liviu Marian: Legătura din urmă. Maria Cufan: Cântece (poezie). Mihail Sadoveanu: Scrisoare. I. A. Basarabescu: După războiu. T. Murășanu: Cântecul rezervistului (poezie). P. Papazissu: Dealungul Perimului. D. Nanu: Alarma (poezie). Z. Bârsan: Nici o bucurie fără jale. I. U. Soricu: Farmec. Un gând hain (poezii). I. Agârbiceanu: Arhanghelii (roman).

Cronici: Ioan Grăcu: Compania dramatică V. Antonescu. Victor Stanciu: Fofograful fotopneumatic. Insemnări: Cuvinte adevărate. Manasse. Congresul partidului liberal din România. Un fotograf amator artist. Jubileul gimnaziului din Năsăud. Spicuri... — Bibliografie.

Ilustrațiuni: Ioan Al. Brătutescu-Voinești. C. Sandu-Aldea. N. Beldiceanu. Mihail Sadoveanu. Emil Gârleanu și I. A. Basarabescu. Subofițerii companiei I-a, reg. 6 de Vânători. *G. Topârceanu, D. Nanu. I. A. Basarabescu. Sfințirea monumentului lui Badea Cârțan la Sinaia (August 1913).

DIRECTOR-GIRANT: DR. EUGEN BIANU

Tipografia »Carmen«, Petru P. Barițiu în Cluj.